

Avdelningen för juridik
Viktoria Skog

Justitiedepartementet

103 33 Stockholm

Straffrättsliga åtgärder mot korruption och tjänstefel - SOU 2025:87

Sammanfattning

- SKR tillstyrker utredningens förslag att bestämmelserna om mutbrott ska lyftas ur brottsbalken och placeras i en egen lag.
- SKR tillstyrker utredningens förslag att höja straffskalorna.
- SKR instämmer i utredningens bedömning att det inte finns tillräckliga skäl att ändra avgränsningen till ”vid myndighetsutövning” i den nuvarande bestämmelsen om tjänstefel.
- SKR ser positivt på utredningens inriktning i frågan om införandet av ett nytt brott som tar sikte på missbruk av offentlig ställning. Det finns dock frågetecken kring förslagets utformning som bör utredas vidare i det kommande lagstiftningsarbetet.

5.3.2. Straffbestämmelsernas placering

SKR tillstyrker utredningens förslag att bestämmelserna om mutbrott ska lyftas ur brottsbalken och placeras i en egen lag. SKR instämmer i utredningens bedömning att bestämmelserna mot korruption på detta sätt skulle bli lättare att hitta och att sambandet mellan bestämmelserna skulle förtydligas.

5.3.4 Straffskalor, gradindelning och åtalsprövning för mutbrott och mutbrott vid tävling

SKR tillstyrker utredningens förslag om en höjning av straffskalorna. I övrigt behöver polis och åklagare i högre utsträckning än i dag prioritera att utreda de anmälningar som görs.

6.7.3 En utvidgad kriminalisering av missbruk av offentlig ställning

SKR instämmer i utredningens bedömning att det inte finns tillräckliga skäl att ändra avgränsningen till ”vid myndighetsutövning” i den nuvarande bestämmelsen om tjänstefel.

SKR delar utredningens uppfattning att all form av missbruk och otillbörligt utnyttjande av allmänna medel har skadliga effekter på samhället samt att det är nödvändigt att det finns ett effektivt och heltäckande system för ansvarsutkrävande. Det straffrättsliga ansvaret är dock enbart en del av detta system. SKR anser att utredningen inte i tillräcklig utsträckning har analyserat vilken påverkan förslaget har på det arbetsrättsliga förfarandet.

SKR anser liksom utredningen att det finns ett behov av att beivra korruption i större utsträckning än vad som sker i dag, t.ex. i samband med offentliga upphandlingar. SKR ser positivt på utredningens inriktning i frågan om införandet av ett nytt brott som tar sikte på missbruk av offentlig ställning. Det föreslagna nya brottet ”missbruk av offentlig ställning” är dock alltför generellt utformat för att uppnå grundläggande krav på legalitet och förutsebarhet.

. Utredningen föreslår att bestämmelsen ska träffa den som vid utövandet av offentlig tjänst eller offentligt uppdrag vidtar eller underlåter att vidta en åtgärd i strid med lag eller annan författning, för att uppnå en otillbörlig förmån för sig själv eller annan eller för att otillbörligt missgynna annan. Bestämmelsen innehåller komplicerade rekvisit vilket gör att det är svårt att förutse vad som vid varje tidpunkt skulle utgöra en brottslig handling. Det saknas tydliga exempel i betänkandet på vad som skulle kunna vara straffbart. Förvisso ska det för straffansvar krävas att gärningen syftar till att gärningsmannen eller någon annan får nytta av den lagstridiga åtgärden alternativt att någon missgynnas av den. Det ska alltså finnas ett avsiktssuppsåt. Även om syftet med den föreslagna nya bestämmelsen inte är att kriminalisera rena felbedömningar ser SKR en risk för att bestämmelsens otydliga utformning kan väcka oro i kommuner och regioner kring hur den kommer att tillämpas.

Kretsen av personer som kan omfattas är mycket vid och utredningen ger ingen ledning om vem som är straffrättsligt ansvarig vid de i kommuner och regioner vanligt förekommande situationer där många personer, både förtroendevalda och anställda, är involverade i olika led i en kedja. Detta riskerar leda till en minskad vilja såväl att arbeta i offentlig sektor som att engagera sig som förtroendevald i regioner och kommuner. Det gynnar inte samhället om förtroendevalda och anställda inte vågar agera av rädsla för att bli straffrättsligt ansvariga.

Utredningens förslag innebär bland annat att en förtroendevald eller en anställd som befinner sig i en jävig situation kan bli straffrättsligt ansvarig, även när det inte är fråga om myndighetsutövning. Jävsfrågor kan dock vara svåra att bedöma och det finns en risk för att förtroendevalda och anställda av rädsla för straffrättsliga konsekvenser avstår från att delta i handläggning och

beslut med hänvisning till jäv, även där det faktiskt inte föreligger en jävssituation.

SKR vill också lyfta att det finns en ökad risk för okynnesanmälningar när brottsrekvisiten är otydligt utformade. Det kan bli kostsamt för de rättsvårdande myndigheterna att hantera de anmälningar som det föreslagna brottet skulle kunna generera.

Sammantaget anser SKR att dessa invändningar innebär att förslaget i sin nuvarande utformning inte bör leda till lagstiftning och att frågan behöver utredas vidare.

6.7.7 Straffskalor, gradindelning och kvalifikationsgrunder

SKR tillstyrker de föreslagna förändringarna som dels innebär att fler gärningar kan bedömas som grovt tjänstefel, dels skärper straffskalan för tjänstefel. Det är nödvändigt med ett effektivt system för ansvarsutkrävande vid korruption och tjänstefel.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Henriksson
Ordförande